

Met een starre aanpak van het stikstofprobleem komen we er niet. Wel met een breder natuurbeleid

Ecologie

HANS MOMMAAS

Logisch dat de politiek heeft gekozen voor strenge stikstofmaatregelen. Maar op deze manier dreigen volgens Hans Mommaas, directeur van het Planbureau voor de Leefomgeving, doel en middel door elkaar te worden gehaald. Provincies kunnen dan geen kant meer op.

HANS MOMMAAS

Het kabinet heeft ambitieuze doelen gepubliceerd voor de regionale aanpak van stikstof. De politiek heeft erover gesproken en de plannen in grote lijnen overgenomen. De bal ligt nu bij de provincies. Die kunnen naar een verbeterde natuurkwaliteit toewerken door in lijn met de kabinetsdoelen maximaal in te zetten op stikstofreductie. Maar ze kunnen ook breder kijken naar mogelijke natuurmaatregelen, zoals de inrichting en omvang van natuurgebieden en de waterbeschikbaarheid.

Stikstofreductie blijft ook dan nodig, maar die zal op veel plekken naar verwachting een minder grote rol spelen en ingebed zijn in een breder en betekenisvoller natuurbeleid.

Wat is verstandig?

Duidelijk is dat het wettelijk gezien uiteindelijk gaat om de kwaliteit van de natuur in Natura 2000-gebieden. De natuur moet naar een 'gunstige staat van instandhouding'. Het stikstofdoel behelst dus een middel-doel.

Duidelijk is ook dat we van doen hebben met een 'Startnotitie' waarin ook (aanvullende) doelen voor de waterkwaliteit en het klimaatbeleid een plek krijgen. Samen vormen die doelen straks de kaders waarbinnen provincies verder kunnen werken aan gebiedsagenda's. Die gebiedsagenda's moeten midden volgend jaar, na de provincialestatenverkiezingen, worden aangeleverd aan het Rijk om vervolgens beoordeeld te worden op het nationale doelbereik voor stikstof.

De Startnotitie benadrukt het belang van maatwerk. Zo mogen regio's ook andere stikstofbronnen terugdringen dan alleen die vanuit de landbouw.

Bovendien, en dat is van belang: wanneer dat onderbouwd kan worden aan de hand van de regionale natuurkwaliteit (te beoordelen door een ecologische autoriteit) mogen provincies afwijken van de 'richtinggevende stikstofreductiedoelen'. De uitdaging is daarmee helder. Hoe gaan we per regio de verslechtering van de natuurkwaliteit tegen? Hoe komen we op termijn tot de gunstige staat van instandhouding? En welke maatregel-pakketten zijn daarvoor nationaal-lokaal nodig? So far, so good.

Maar vervolgens benadrukt de Startnotitie ook dat er hoe dan ook moet worden voldaan aan het in het coalitieakkoord opgenomen, aan het advies van de commissie-Remkes ontleende en vijf jaar naar voren gehaalde nationale stikstofdoel.

In 2030 moet 74 procent van de hectares stikstofgevoelige Natura-2000-natuur onder de kritische depositiewaarde (kdw) liggen, de waarde waarboven specifieke natuurtypen risico's lopen als gevolg van stikstof. Het middeldoel wordt hoofddoel.

En daarmee sluipt de verwarring binnen.

Wat is het nu? Welke ruimte krijgen provincies daadwerkelijk om een eigen invulling aan de natuuropgaven te geven? Hoe moeten straks de maatregel-pakketten die mogelijk wél de regionale natuurkwaliteit verbeteren maar níét de regionale

stikstofneerslag onder de kritische depositiewaarde brengen, beoordeeld worden?

Leidt dit er dan toe dat andere regio's of provincies hierdoor extra stikstofreductie moeten gaan aandragen om toch met z'n allen die 74 procent te halen? Dat nodigt niet uit tot een bredere natuur- inzet.

Van een echt 'omwisselbesluit', zo succesvol bij de planologische aanpak van 'Ruimte voor de Rivier', (met als doel het tegengaan van over- stromingen van de grote rivieren, red.) waarbij stikstofmaatregelen en andere natuurmaatregelen onderling kunnen worden afgewogen, is zo - in tegenstelling tot wat de Startnotitie beweert - feitelijk geen sprake.

Het is alleszins begrijpelijk waarom de politiek heeft gekozen voor een robuust stikstofreductiedoel. Het onderlinge wantrouwen tussen de agrarische wereld en natuurwereld is groot. Er is behoefte aan een streng, want afrekenbaar en onontkoombaar beleidsdoel. Omdat er tot op heden onvoldoende natuurdata en -analyses bestaan voor een robuuste en eenduidige beoordeling van natuurkwaliteit, komen we dan uit bij stikstof en de kdw's.

Maar daarmee sluipt mogelijk een weeffout in het beleid. Die zal onderweg moeten worden gerepareerd: begin met stikstofbeleid, maar werk snel naar een breder en robuust onderbouwd natuurbeleid. Anders loopt de beleidsmachine straks vast in een al te rechtlijnige dadendrang. Creëer perspectief door meerdere mogelijke maatregelen in combinatie met elkaar gebiedsgericht in te zetten.

Dan hinken we niet de toekomst in, maar maken we het mogelijk om stevige stappen voorwaarts te zetten.

Hans Mommaas is directeur van het Planbureau voor de Leef- omgeving (PBL).

STIKSTOFREDUCTIE? WE HEBBEN VOORAL MÉÉR NATUUR NODIG

'De huidige stikstofcrisis is een ecologische crisis. Vanuit de natuur bekeken is stikstof een belangrijk milieuprobleem, maar zeker niet het enige: ook verdroging, versnippering van natuur en het gebruik van bestrijdingsmiddelen eisen hun tol. In de natuur is alles met alles verbonden.

Daarom moeten we de problemen oplossen vanuit het perspectief van de natuur. Als je dat doet, zie je dat er – behalve reductie van stikstof – vooral meer ruimte voor natuur nodig is.

Meer natuur betekent: grotere gebieden, meer landschappelijke eenheid en meer soorten beschermen. Grotere gebieden in landschappelijk logische eenheden bieden meer ruimte voor natuurlijke kringlopen en processen en zijn daardoor robuuster en beter bestand tegen drukfactoren en verstoring.

En meer soorten betekent dat je je ook kunt richten op soorten die snel reageren op maatregelen, waardoor je kunt sturen op verbetering in plaats van alleen op een juridisch vastgelegd einddoel.'

Raoul Beunen, Steven Pasman en Sander Turnhout. Voor het volledige artikel zie: volkskrant.nl/opinie
